

IN DIE NOORD GAUTENG HOË HOF, PRETORIA

WILKIE WAT WAT DIE VAN TOEPASSING IS NIE

(1) RAPPOORTEERBAAR: JA *WAT*

(2) VAN BELANG VIR ANDER REGTERS: *WAT* NEE

(3) HERSIEN.

In die saak tussen: *[Handwritten signature]*

DATUM *8/8/10* HANDTEKENING

SAAKNOMMER: A200/2009

8/9/2010

PHARMA VALU SUNNYSIDE BK
J J STRYDOM
DELSIE VILAKAZI
en

EERSTE APPELLANT
TWEDE APPELLANT
DERDE APPELLANT

H N PRETORIUS

RESPONDENT

UITSPRAAK

LOUW R

Inleiding

- [1] Die respondent, 'n praktiserende prokureur in Pretoria-Noord het as eiser in die Landdroshof Pretoria aksie ingestel teen die drie appellante.
- [2] Die eerste appellant is 'n beslote korporasie wat 'n apteek te Sunnyside Pretoria besit. Die tweede appellant is die enigste lid van die beslote korporasie terwyl die derde appellant as 'n sekuriteitswag in die apteek gewerk het. Volgens 'n erkenning in die pleit is die derde appellant in diens van die eerste en tweede appellante.

- [3] Die eiser se eis spruit uit gebeure op 12 April 2008 te die betrokke apteek waar hy op pad uit die apteek deur onder andere die derde appellant voorgekeer is vir deursoeking aangesien hy na bewering 'n item in die apteek geneem het waarvoor hy nie betaal het nie.
- [4] Luidens sy besonderhede van vordering is hy belaster en in sy eer en waardigheid gekrenk. Hy het genoegdoening in die bedrag van R 100 000 geëis.
- [5] Die landdros het in 'n bondige uitspraak genoegdoening aan die respondent in die bedrag van R 45 000 toegeken. Dit blyk nie uit die uitspraak duidelik of die bevinding gebaseer is op laster alternatiewelik eerkrenking nie.
- [6] Vir doeleindes van hierdie appèl is dit myns insiens nodig om oor die volgende te beslis:
- (i) Kondonاسie wat deur die appellante versoek word.
 - (ii) Die terugtrekking van 'n erkenning wat geweier is.
 - (iii) Die onregmatigheid van die handelinge van die werknemers van die eerste verweerder.
 - (iv) *Animus iniuriandi*
 - (v) Of die respondent se reg op sy goeie naam alternatiewelik sy eer sodanig aangetas is dat hy op genoegdoening geregtig is.
 - (vi) Indien wel, die bedrag van genoegdoening.

Kondonasie

- [7] Die appellante versoek kondonasie vir die laat liasseering van die kennisgewing van appêl (reël 51(3) van die landdroshofreëls) en die laat voortsetting daarvan ingevolge reël 50(1) van die eenvormige hofreëls en reël 6(1) van hierdie hof se reëls.
- [8] In hierdie verband het die respondent ook 'n aparte aansoek onder saaknommer 13822/09 gebring tot die effek dat die appêl verval het en dat die respondent mag voortgaan met eksekusie.
- [9] Myns insiens het die appellante by monde van hulle prokureur, Mnr Serfontein, die versuim behoorlik verduidelik en staan ek dus kondonasie toe.

Die feite

- [10] Hier is geen wesenlike feitegeskil nie en hierdie appêl kan beslis word op die respondent se weergawe. Hierdie weergawe is volledig in sy besonderhede van vordering, wat meer soos 'n eedsverklaring lees, uiteengesit. Die respondent het op die betrokke dag na die apteek gegaan vir 'n griepinspuiting. Hy het benewens die spuitnaald, dit wil sê die griepinspuiting, 'n gratis pakkie van vitamien C pilletjies ontvang. Daarna is hy na die betaalpunt waar hy daarvoor betaal het en het na die kliniek in die apteek gegaan waar die verpleegstersuster die inspuiting aan hom toegedien het. Daarna het hy in die rakke van

die apteek gesoek na 'n pilhouertjie. Hy kon nie een vind wat hy van hou nie en het toe begin om die apteek te verlaat.

- [11] Op 'n stadium het hy die gratis pilletjies in sy sak gedruk. Toe hy op die punt was om die apteek aan die noordekant te verlaat het 'n man hom voorgekeer en met sy vinger gewys dat hy agter 'n swart gordyn moet ingaan. Die respondent was nie bereid om dit te doen nie en het gevra hoekom. Die derde appellant was saam met hierdie man en het toe vir hom gesê dat hy iets in die apteek geneem het en in sy sak gestee het waarvoor hy nie betaal het nie. Respondent het dit onmiddellik ontken. Hy het versoek om met die bestuurder te praat welke versoek geweier is. Die man het die uitgang wat die respondent wou gebruik het, geblokkeer.
- [12] Die respondent het toe besluit om aan die suidekant dit wil sê Esselenstraat se kant, die apteek te verlaat. Die man wat hom wou visenteer het voor hom ingekom, inbeweeg en probeer verhinder dat hy die apteek verlaat. Die respondent het hom uit die pad gestoot en die apteek verlaat.
- [13] Die bestuurder me du Plooy is egter wel deur die apteker, me Cronje gekontak. Sy het gesê dat daar 'n probleem is. Sy het afgekom uit haar kantoor en het gesien hoe die respondent en ongeveer drie sekuriteitswagte die apteek verlaat. Sy is agterna. Volgens haar onbetwiste getuienis was die respondent reeds vroeër ongelukkig op

die stadium wat hy moes wag vir die toediening van die griepinspuiting.

Dit wil sê hy was toé reeds ongeduldig.

- [14] Nadat hy 'n afstand gestap het, het hy agtergekom hy word agtervolg deur 'n vrou en 'n paar mans. Hy het toe vir me du Plooy gevra wat aan die gang is en sy het gesê dat daar beweer word dat hy iets van die apteek geneem het sonder om daarvoor te betaal en dat hulle hom wou visenteer. Daarop het hy die vitamien C tablette uitgehaal en vir haar gewys. Sy het daarop haar verskoning aangebied en die respondent het verder gestap na sy kar. Hierdie gebeure het in 'n besige apteek en op 'n besige sypaadjie op 'n Saterdagoggend plaasgevind.

Terugtrekking van die erkenning

- [15] In hierdie verband is dit nodig om te verwys na 'n erkenning wat die appellante se prokureur, mnr Serfontein, getuig het dat hy verkeerdelik gepleit het naamlik dat daar 'n diensverhouding tussen derde en eerste appellant bestaan het. Tydens die verhoor was daar 'n aansoek om die erkenning terug te trek.
- [16] Mnr Serfontein het getuig oor die terugtrekking van die erkenning. Dit is deur die landdros geweier. Die toets is neergelê in **BELLAIRS v HODNETT** 1978(1) SA 1109 (A) te 1150 F-G waar die volgende gesê is:

"The court will generally require to have before it a satisfactory explanation of the circumstances in which the admission was made and the reasons for now seeking to withdraw it..."

[17] Die verduideliking van mnr Serfontein gaan nie op nie. Hy was duidelik nalatig deur die erkenning te maak. Sy getuienis is dat met konsultasie hy die saak in die algemeen bespreek het en aanvaar het dat die sekuriteitspersoneel werknemers was van die eerste verweerder.

[18] Nadat die saak deelsverhoor was en hervat is op 17 September 2008 is die aansoek om die wysiging, dit wil sê die terugtrekking van die erkenning gebring. Om op hierdie stadium die erkenning terug te trek sou beteken dat die respondent se hele eisorsaak daarmee heen was. Die landdros het heeltemal tereg die aansoek om wysiging van die hand gewys aangesien daar geen redelike verduideliking was nie.

Onregmatigheid

[19] Vir sodanige handeling om as onregmatig aangemerkt te word moet die handeling *contra bonos mores* wees. Anders gestel beteken dit dat dit objektief onredelik of gemeenskapstrydig moet wees. In hierdie verband sê Neethling, *Persoonlikheidsreg* (vierde uitgawe) te p 163 die volgende in verband met laster:

"Volgens die howe is die publikasie van enige woorde of gedrag wat volgens die oordeel van die redelike man met normale verstand en ontwikkeling die strekking het om 'n persoon se

goeie naam, reputasie, aansien of agting in die gemeenskap te ondermyn, te ondergrawe of aan te tas, lasterlik van en in begisiel (prima facie) onregmatig jeens hom."

- [20] Wat eerkrenking betref is die toets soos volg deur die appélhof gestel in *Delange v Costa* 1989 (2) SA 857 (A) te 862:

"Because proof that the subjective feelings of an individual have been wounded, and his dignitas thereby impaired, is necessary before an action for damages for injuria can succeed, the concept of dignitas is a subjective one. But before that stage is reached it is necessary to establish that there was a wrongful act... In determining whether or not the act complained of is wrongful the Court applies the criterion of reasonableness - the 'algemene redelikeidsmaatstaf'... This is an objective test. It requires the conduct complained of to be tested against the prevailing norms of society (ie the current values and thinking of the community) in order to determine whether such conduct can be classified as wrongful. To address the words to another which might wound his self-esteem but which are not, objectively determined, insulting (and therefore wrongful) cannot give rise to an action for injuria ... For words to be injurious they must infringe one of the 'absolute rights of personality'."

- [21] Die landdros se uitspraak in hierdie verband is nie baie duidelik nie en sê die volgende:

"Nou, vir hierdie personeel van die Verweerders en die personeel van die Verweerders, om te bepaal of daar by hulle opset was moet daar gekwalifiseer word en op die Reg toegepas word. Sou daar met opset gewerk word sal 'n mens

werk met die vorm van dolus eventualis, was daar 'n wil van hulle kant af om 'n sekere persoon hetsy hier dan die Eiser te beskuldig of te insinueer dat hy 'n misdryf gepleeg het; ja, daar was so 'n wil, dit is by herhaling ook so gesê en die optrede dat hulle hom wil keer en wil visenteer, regmatig aldan nie, is onaangeraak voor die Hof." (my beklemtoning)

- [22] Die vraag is dus of die optrede van die werknemers sodanig onredelik was dat dit 'n eisorsaak daarstel. Winkeldiefstal is 'n fenomeen waarmee almal bekend is en dit is algemeen dat winkels sekuriteitswagte in diens het om dit teen te werk. In hierdie verband het die tweede appellant getuig dat die diefstalsyfer in sy apteek ongelooflik hoog is, 'n kommerwekkende ding is en dat mens later nie meer 'n besigheid kan bedryf nie as gevolg van sekuriteitsprobleme.

- [23] Respondent het getuig dat die strekking van die woorde van die persone wat hom voorgekeer het soos volg was:

"You took something in the pharmacy, in the chemist, which you put in your pocket and for which you did not pay."

Hy kon op daardie stadium die hele situasie ontloft het deur bloot die pilletjies te voorskyn te haal en die situasie te verduidelik, soos hy later op die sypaadjie gedoen het. Die feit dat hy toe me du Plooy met hom praat hy dadelik die pille te voorskyn gehaal het, toon dat hy waarskynlik geweet het dat dit die oorsaak van die herrie was. As hy nie toe hy binne voorgekeer is dit besef het nie, kon hy bloot gevra het

waarna hul verwys. Hy kon ook na die apteker by die toonbank gegaan het om tussenbeide te tree en die probleem op te los. Hy het egter besluit om dit nie te doen nie en het die pad van konfrontasie gekies.

- [24] Myns insiens is die optrede van die personeel van die eerste appellant in die omstandighede nie so onredelik dat dit as onregmatig aangemerkt kan word nie. Ons lewe ongelukkig in 'n sosiaal-maatskaplike robuuste omgewing waar mens wel redelike sekuriteitsoptrede by winkels en winkelsentrums moet verduur.

- [25] In verband met die publikasie van die beweerde lasterlike bewering het die respondent skriftelik soos volg betoog:

"Die gewraakte beskuldiging is minstens regstreeks aan me du Plooy, Delsie Vilakazi en die twee manlike veiligheidsbeamptes oorgedra. Daarbenewens was daar heelwat mense by die betaalpunt wat net aan die oorkant van 'n gang was, waar sekuriteitsbeamptes die respondent wou visenteer."

Dit is nie publikasie indien die bewering juis gemaak word tussen die persone wat direk daarby betrokke is nie. Wat mense by die betaalpunt betref is daar geen getuienis dat enige van hulle gehoor het wat gesê is nie.

Opset

[26] Uit bogemelde volg dit dat die sekuriteitswagte geen bedoeling gehad het om die respondent te belaster of in sy eer te krenk nie. Hulle het bloot hulle werk gedoen.

[27] In iedergeval kom die kwessie van skuld nie eers ter sprake nie. Die volgende is gesê in *Le Roux v Dey* 2010 (4) SA 210 (SCA) te 224:

"If justifiable, the question of fault cannot arise. I agree in this regard with Lewis JA:

'However, fault need not be in issue at all if in particular circumstances anterior inquiry shows that the publication is lawful because it is justifiable.' "

Aantasting van die respondent se *fama* of *dignitas*

[28] In hierdie verband het die respondent in sy getuienis klem gelê daarop dat hy 'n prokureur is. Op die sypaadjie waar hy voorgekeer is het hy dit vir die dame gesê, ook dat hy al jare lank 'n kliënt van die apteek is en dat hy hulle optrede werklik betreur. Daarop het sy haar verskoning aangebied.

[29] Daar is myns insiens geen rede om in die omstandighede te aanvaar dat die eiser se goeie naam aangetas is nie. Hy is inteendeel gevindikeer toe hy die verduideliking gemaak het. Daar was ook geen bekendes gewees wat as gevolg van die gebeure in die toekoms die respondent sou assosieer met winkeldiefstal nie.

- [30] Wat krenking betref het die respondent oorreageer en was heeltemal te liggeraak. In hierdie verband kan gelet word op **R v WALTON** 1958(3) SA 693 (SR) 695 waar tereg verklaar word:

"In the ordinary hurly-burly of everyday life a man must be expected to endure minor or trivial insults to his dignity."

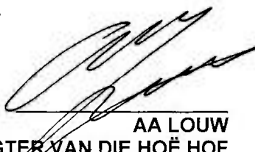
Hy word dus 'n aksie ontsê deur die beginsel *de minimis non curat lex*.

Gevolgtrekking

- [31] In die omstandighede is dit nie nodig om die kwantum te oorweeg nie. Die appêl moet slaag met koste.
- [32] Wat die koste in die landdroshof betref is dit so dat baie van die hof tyd opgeneem is deur die poging om die bogemelde erkenning terug te trek. Mnr Serfontein het getuig, 'n verder getuie mnr Hammond van die Departement van Arbeid en die tweede appellant is ook herroep om oor hierdie aspek te getuig.
- [33] Hierdie poging het die verhoor ontwrig en uitgerek. Die kostebevel is ook bedoel om 'n sanksie te plaas op die optrede van mnr Serfontein.
- [34] In die omstandighede is dit redelik dat elke party sy eie koste in die hof *a quo dra*.

[35] Die volgende bevel word gemaak:

- (i) Die appèl slaag met koste.
- (ii) Die bevel van die hof a quo word tersyde gestel en vervang met die volgende:
 - (a) die eiser se eis word van die hand gewys;
 - (b) elke party dra sy/hulle eie koste.

AA LOUW
REGTER VAN DIE HOË HOF

Ek stem saam

S POTTERILL
REGTER VAN DIE HOË HOF

Adv vir Eiser: MF ACKERMANN
Prokureur vir Eiser: DE MEYER SERFONTEIN PROKUREURS
Adv vir Respondent: J MINNAAR
Prokureur vir Respondent: NIC PRETORIUS PROKUREUR